

NOVA VIŠEJEZIČNOST I UČENJE STRANIH JEZIKA KAO DIO JEZIČNE POLITIKE

Damir Velički

Učiteljski fakultet, Zagreb

Primljeno, 3. 5. 2007.

U radu se razmatra pojam višejezičnosti i učenje stranih jezika kao dio jezične politike. Pritom se naglašava važnost odabira pojedinoga jezika te dostupnost učenja određenoga jezika u školama, kao i način i opseg ponude. U Europi višejezičnost postaje standard, ali poticanje višejezičnosti u zemljama s manjim brojem stanovnika ne znači i potiskivanje materinskog jezika, već, upravo suprotno, prestaje se davati prednost izvornim govornicima jezika zemalja s većim brojem stanovnika.

Zaključuje se da bi i hrvatska jezična politika trebala biti usustavljena te da bi se odabir i redoslijed učenja određenih stranih jezika trebao provoditi argumentirano i planski.

Ključne riječi: *višejezičnost, strani jezici, globalizacija, jezična politika*

Uvodna razmatranja i objašnjenje termina

U ovom radu razmatrat će se pojam višejezičnosti i učenje stranih jezika kao dio jezične politike. Upravo poučavanje stranoga jezika odražava i odnos prema određenom jeziku, odnosno jezičnu politiku neke zemlje. Pitanje odabira pojedinoga jezika, dostupnost učenja određenih jezika svoj djeci ili samo izabranima, učestalost učenja određenoga jezika u pojedinim dijelovima neke zemlje, način i opseg ponude, iznose na vidjelo i političke opcije.

U svrhu analize navedene problematike potrebno je krenuti od samog pojma *jezična politika*, budući da se on u literaturi različito definira. Navest ćemo nekoliko definicija koje pokazuju različite pristupe i širinu ove problematike.

Još šezdesetih i sedamdesetih godina pojavljuju se prva promišljanja toga pojma u kojima se ističe njegova važnost.

Friedrich Kainz (1969) naglašava unutardržavni i nadržavni utjecaj jezične politike u sljedećoj definiciji: »Kao jezičnu politiku označavamo odlučna nastojanja neke države da vlastiti jezik istakne i kod ostalih naroda, a pogotovo pokušaje da se jezik kojim govori većina stanovništva – i koji kao takav predstavlja i službeni državni jezik – približi i dijelovima stanovništva koji govore drugim jezikom i da ih se potakne da taj jezik prihvate« (Kainz, 1969, 358). U ovoj definiciji stavlja se naglasak ne samo na učenje određenoga jezika, već i na jezik manjina u određenoj zemlji. Međutim, ono što je za potrebe ovoga rada važnije, jest dio definicije koji se odnosi na internacionalne aspekte jezične politike.

Herbert Christ definira jezičnu politiku kao »zbroj onih političkih inicijativa kojima se neki određeni jezik ili jezici podržavaju u svojoj javnoj valjanosti, funkcioniranju i širenju« (Christ, 1980, 22). Ta definicija može se shvatiti kao proširenje razmatranja iz 1969. godine (Kloss, 1969, 81–83), u kojemu se upotrebljava pojam »language planning« u smislu donošenja odluka o javnoj valjanosti nekog jezika, odnosno, na poziciju određenoga jezika u odnosu prema drugim jezicima unutar jedne države, kao i na funkciju jezika i jezičnih varijanti unutar jedne države. Pritom se misli na odluke koje se odnose na jezik u funkciji nastavnog predmeta te komunikacijsku funkciju određenoga jezika u javnim institucijama ili u medijima. Kod Christa ta je definicija, dakle, proširena trećim aspektom koji se odnosi na mjere koje pomažu jednom jeziku u njegovu širenju, u smislu rasprostranjenosti i komunikacijskog radijusa govornika određenoga jezika (Christ, 1989, 100). Upravo u tom smislu nastava stranih jezika za Christa ima neprijeporno značenje, dapače, on zbog jezičnopolitičkih djelovanja, kako jezične politike, tako i nastave jezika, oba termina shvaća istoznačno. Osim toga, u jezičnoj politici pokazuju se antagonizmi između različitih država i unutar jedne države. Jezična politika, kao i svaka druga politika nije imuna na konflikte te joj stoga treba pristupati s najvećom ozbiljnošću (Christ, 1980). Ako, dakle, jezičnu politiku možemo promatrati kao skup službenih odluka koje se odnose na upotrebu, odnosno funkciju jezika u određenom društvenom okviru, tada možemo reći da nastava stranoga jezika također spada u područje jezične politike. Na temelju ove tvrdnje također se može zaključiti kako se, dakle, i na nastavu stranoga jezika u državnim odgojno-obrazovnim ustanovama također odnosi i teorija

jezične politike kao temelj za razumijevanje procesa koji se unutar te politike odvijaju.

Jezična politika – prošlost i perspektive

Perspektive jezične politike u Europi diskutiraju se i iz perspektive metodike stranoga jezika, i to na više razina. Istraživanjima prošlosti jezične politike i nastave stranoga jezika posebno se bavio Herbert Christ, koji je to područje svojim radovima znatno obilježio. On se zauzimao za uspostavljanje koherentne teorije jezične politike (Christ, 1989, 194). U brojnim raspravama on se, nadalje, argumentirano zalagao za individualnu višejezičnost, za različitost ponude stranih jezika u Europi te protiv engleskog jezika kao europskog *lingua franca* za sve. Smatrao je da jedna *lingua franca* neće pridonijeti boljem razumijevanju u Europi jer se na taj način komunikacija odvija preko, za oba sudionika u komunikaciji, nepoznatog medija (Christ, 1991, 55–57). Suprotno tomu, on se zauzima za individualnu višejezičnost kao uvjet za razumijevanje u Europi. Upravo razumijevanju, toleranciji i sprečavanju sukoba pridaje se u tom promišljanju središnje mjesto: »Jezična politika je politika koja teži skladu, u širem smislu mirovna politika« (Christ, 1989., 101). Takvim se stajalištem upravo ovaj autor uklopio u ideje cjelokupne europske politike, jer je upravo misao o višejezičnosti bila temeljem mnogih političkih odluka o učenju određenoga jezika u nekoj zemlji.

Model višejezičnosti nije nov model. On potječe još iz diskusija u ranim sedamdesetim godinama, koje su rezultirale donošenjem tzv. *Homburger Empfehlungen*, Homburških preporuka (1980) koje se čvrsto drže ideje o višejezičnom društvu¹. Individualna višejezičnost smatra se prvim uvjetom za miran suživot raznih naroda, a treba uslijediti promjenom tradicionalnih načina odabira jezika u školama, kao i izdiferenciranosti ciljeva učenja u nastavi stranoga jezika.

Višejezičnost, dakle, sve više dobiva na važnosti, čemu pridonose različiti čimbenici kao što su globalizacija, internacionalizacija itd. Na europskoj razini višejezičnost možemo promatrati kao temeljnu vrednotu, budući da se u sklopu europskih integracijskih procesa osobito

¹ Opš. o Homburškim preporukama – *Homburger Empfehlungen für eine sprachenteilige Gesellschaft in Deutschland und Europa* – usp. Rutke, Dorothea (ur.) (2002), *Europäische Mehrsprachigkeit: Analysen – Konzepte – Dokumente*, Aachen, Shaker Verlag, str. 97–100.

isticala jezična i kulturna raznolikost članica. Može se ustvrditi da se, s današnjih dvadesetak službenih jezika unutar EU, u povijesti još ni jedna zajednica nije izjasnila za takvu eksplicitnu višejezičnost. Europska je komisija u zadnjih desetak godina prepoznala važnost višejezičnosti za dobro funkcioniranje privrednog, političkog i socijalnog sustava. U skladu s navedenim došlo se do zaključka kako u tako mnogojezičnoj kulturi gotovo da i ne može preživjeti netko tko govori samo jedan jezik. U tom kontekstu interesantno je spomenuti i istraživanje *Eurobarometra* (po nalogu Europske komisije) o jezicima unutar EU koje je provedeno 2005. godine. To je istraživanje (usp. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_237.en.pdf) obuhvatilo ondašnjih 25 zemalja članica EU, zatim (tada još nepunopravne članice) Rumunjsku i Bugarsku, kao i zemlje kandidatkinje Hrvatsku i Tursku. Ispitanici su se morali izjasniti o svojem materinskom jeziku, stranim jezicima koje govore, kao i o razini znanja tih stranih jezika. Rezultati su, primjerice, pokazali da je njemački jezik kao materinski jezik najrasprostranjeniji unutar EU (18% ljudi govori njemački kao materinski, engleski i talijanski kao materinske jezike govori po 13% ljudi, francuski 12%, a španjolski 9%). Kao strani jezik najviše se govori engleski (34% s rastućom tendencijom), zatim njemački (12%), a francuski 11% stanovništva. Njemački i francuski imaju kao strani jezici također blago rastuću tendenciju u usporedbi s rezultatima iz 2001. godine. Talijanski kao strani jezik govori svega 2% stanovništva, a španjolski primjerice 5%. Međutim, ako se zbroje postoci ljudi koji govore engleski kao materinski i engleski kao strani jezik, onda 47% stanovnika EU govori engleski. Tako, nadalje, ukupno gledajući, 30% stanovništva govori njemački, 23% francuski. Na četvrtom mjestu je talijanski s 15%, a na petom španjolski s 14%².

U vremenu kad su popratne pojave globalizacije sve očitije, sve veće izjednačavanje koje se događa preko trgovine, privrede, medija i informacijske tehnologije, kao i ignoriranje nacionalnih razlika te njihovo asimiliranje i integriranje dovodi do nestajanja različitosti u gotovo svim područjima suživota. Nešto manje izjednačavanje primjećuje se u

² Interesantan je podatak da su ispitanici iz Slovenije u velikom postotku naveli da kao strani jezik govore hrvatski (61%), zatim engleski 56% te njemački 45%. Hrvatski su pak ispitanici naveli da, kao strani jezik najviše govore engleski (43%), zatim njemački (33%) te talijanski (12%). Prema predočenim rezultatima, u navedenom istraživanju hrvatski ispitanici nisu naveli ni jedan slavenski jezik koji eventualno govore kao strani jezik (usp. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_237.en.pdf, str. 4).

području kulture i obrazovanja, a posebno se može istaknuti da upravo kulturno-jezična različitost funkcionira kao jedan od rijetkih razlikovnih kriterija u zajednici. Pod tim uvjetima će kulturno-jezične specifičnosti članova EU biti važno identifikacijsko obilježje, što nadalje znači da će višejezičnost postati jedno od obilježja Europljana, slično kao što je to u zemljama poput Švicarske, Belgije i Luksemburga. Još osamdesetih i devedesetih godina u literaturi se isticala ekonomska vrijednost višejezičnosti (Grin, 1996). I iz tog se razloga može pretpostaviti da će važnost različitih jezika u Europi postati još naglašenija te da će predstavljati izazov za kontaktnu lingvistiku, a posebno za jezičnu politiku te će se planiranje uvođenja i redosljeda učenja stranih jezika morati pažljivo razmatrati.

Nova višejezičnost

Da bismo shvatili složenost zahtjeva suvremene europske jezične politike i planiranja njezina provođenja, potrebno je spomenuti one faktore koji obilježavaju suvremenu višejezičnost. U ujedinjenoj Europi promjene koje su nastale utjecale su i na jezik, odnosno, jezični kontakti i njihovo pojačavanje pridonijeli su novom promišljanju o planiranju učenja stranih jezika u pojedinim zemljama. Stoga se najnovije tendencije višejezičnosti mogu uvjetno nazvati »nova višejezičnost« te ih valja analizirati kao novi fenomen nastao na području višejezične Europe. Postoji više uzroka te pojave.

Prvo, nacionalne granice imaju u ujedinjenoj Europi samo simboličko značenje. Vidljivo je to prije svega u slobodnom prijevozu ljudi i roba, spajanju i udruživanju najrazličitijih područja, zajedničkim projektima, što vodi do svekolike internacionalizacije prostora. Princip slobodne privrede i trgovine prema sjevernoameričkom principu preuzet je i u Europi, pri čemu dobivaju na važnosti privredni faktori koji sežu izvan granica određene zemlje, dok faktori nacionalnog podrijetla gube na važnosti. Nova tržišta su multikulturalna i višejezična (često je *lingua franca* engleski jezik). Neoliberalni privredni sustav dovodi do ponovnog preispitivanja stavova i stereotipa. Potrošačima više nije važno podrijetlo robe, roba se često proizvodi u dalekim zemljama koje nude jeftiniju radnu snagu, na taj način olakšan je i prodor na nova tržišta. Višejezični personal postaje *conditio sine qua non* u suvremenoj proizvodnji i trgovini.

Nešto je manje povezivanje u kulturi i obrazovanju, gdje se jezicima određenoga naroda daje prednost.

U skladu s tim, istodobno se primjećuje još jedna pojava koja se zbiva paralelno s navedenim progresivnim ujedinjenjem Europe: potreba građanina Europe različitog podrijetla da se identificiraju s vlastitom religijom, državom, kulturnim specifičnostima i sl. Tako nastaje novi multi-identitet europskih građana, a u tom se kontekstu može govoriti o *glocalizaciji*. Pojam *glocalization* (na njemačkom govornom području *Glokalisierung*) uveo je Ronald Robertson, a on polazi od toga da globalizacija neće dovesti do svjetske standardizacije i monopolizacije kulturnih produkata, jer su im za širenje potrebne lokalne strukture (Robertson, 1995). Utoliko bi se taj pojam mogao shvatiti kao stav koji povezuje otvorenost prema svijetu s jakom lokalnom, tj. regionalnom ukorijenjenošću. Na taj način se pojedincima omogućava da zadrže svoj identitet i posebnosti. Utoliko će se, kako kaže Nelde, »(...) Bečanin eventualno u Grazu predstaviti kao Bečanin, a u pokrajini Vorarlberg će reći da dolazi iz Donje Austrije. U Belgiji će reći da je Austrijanac, a u Kini Europljanin. Naravno da to nije pitanje oportunitizma, već se više odnosi na osjećaje ukorijenjenosti i time regionalnog identiteta, koji je jezično obilježen i koji se može nazvati multiidentitetom.«³

Ta je tendencija posebno važna za manje narode, odnosno jezične manjine koje zbog navedenih tendencija, kao i sveprisutne informatičke tehnologije koja pripomaže (dakako, zbog lakše komunikacije) stavljanju »manjih« jezika u drugi plan, tako da oni postaju žrtve globalizacije i internacionalizacije. Paralelno s tim, iako još tek u povremenim primjerima, primjećuje se tendencija oživljavanja jezika manjinskih zajednica.⁴ Budući da višejezičnost u Europi postaje standardom, a ne povremenom pojavom kao što je bilo u prošlosti kada su prednost imali izvorni govornici jezika zemalja s većim brojem stanovnika, stanovnici zemalja s manjim brojem stanovnika ne moraju više prikrivati ili čak negirati svoj identitet, već, suprotno, dobivaju legitimno pravo na svoj vlastiti jezik uz zahtjev za višejezičnošću koji sada vrijedi za sve građane Europe.

³ Multiidentitet Europljanina vidljiv je na primjeru Belgije. Detaljnije usp. Peter H. Nelde (1996), »Multilinguismus und Multikulturalität – ein belgisches Modell für Europa?«, u: *Sprachpolitik und Interkulturalität* (ur. Jacob Kornbeck), Trier, Zentrum für Europäische Studien, str. 98–120.

⁴ Detaljnije o revitalizaciji manjinskih jezika zasnovane na telekomunikacijama i novim medijima u: »Developing Digital Democracy«, u: Peter H. Nelde/Rosita Rindler Schjerve (ur.) (2001), *Minorities and Language Policy*, St. Augustin, DTV Premium, str. 123–133.

Obrazovna politika

Kao što je već prije spomenuto, privreda se u Europi smatra elementom udruživanja, ona briše i granice jezika, međutim, u kulturi i obrazovanju se, upravo suprotno, teži za jezičnom raznolikošću. Budući da se u stalno rastućoj Europskoj uniji radi o mnogostrukim isprepletanjima, čija je posljedica nužno i jezično isprepletanje, upravo jezična politika itekako dobiva na važnosti. Ona se u mnogim zemljama Europe gotovo identificira s obrazovnom politikom. Usklađivanje privrednih i političkih sustava u Europi nužno dovodi i do usklađivanja obrazovnih standarda (što je itekako već vidljivo u visokom školstvu). Međutim, primjećuje se također nastojanje zemalja članica EU da obrazovnu politiku koja se odnosi na predškolsko razdoblje te obvezatno školovanje provode samostalno. U vremenu rastuće isprepletenosti privrednih i političkih sustava, i obrazovni sustavi postaju važni čimbenik u nalaženju identiteta stanovnika Europe, a nakon nestanka granica, stanovnici određenih zemalja, osim po jeziku, razlikuju se i po različitom načinu obrazovanja.⁵ Upravo tijekom obvezatnog školovanja jezična politika, koja, između ostalog, određuje način, redoslijed te intenzitet učenja stranih jezika, priprema buduće građane Europe, kako za kvalitetno poznavanje materinskog jezika, tako i za novu višejezičnost koja u Europi postaje standardom. I u Hrvatskoj se na mnogim razinama obavljaju pripreme za ulazak u EU. Međutim, što se tiče jezične politike u Hrvatskoj, dobiva se dojam da se ona provodi nedovoljno promišljeno. Upada u oči netransparentnost podataka o omjeru stranih jezika koji se uče. Ako se zaključak o postotku učenja pojedinih stranih jezika i može donekle izvesti iz podataka o prodaji određenih udžbenika za strane jezike, ostaje upitno koji se jezici, tj. u kojem omjeru, uče u predškolskom razdoblju, a samim time upitan je i broj djece koja pohađaju cjelodnevni ili skraćeni vrtićki program na stranome jeziku.

U svakom slučaju, valjalo bi temeljito promisliti način i redoslijed uvođenja učenja stranih jezika, kako u predškolskom razdoblju, tako i u (hrvatskoj) osnovnoj školi, ne prepuštajući odabir jezika slučaju ili pak

⁵ Kao zanimljiv primjer mogu se navesti stanovnici s obiju strana belgijsko-nizozemske granice. Budući da govore istim jezikom, a granica faktički ne postoji, stanovnici se upravo zbog različitih obrazovnih sustava označavaju Nizozemcima tj. Flamancima. Detaljnije o tome usp. Frans Hinskens/Jeffrey Kallen/ Johan Taeldemann (2000). »Merging and Drifting Apart. Convergence and Divergence of Dialects Across Political Borders«, *International Journal of the Sociology of Language* 145, str. 1–28.

samo dostupnom kadru. Povezanost između vrtića i škola trebala bi biti mnogo veća, kako bi se omogućio kontinuitet učenja jezika započetog u predškolskom razdoblju i to na razini dotad postignutog. U skladu s tim otvara se pitanje obrazovanja budućih učitelja i profesora određenoga jezika, jer sama nedostupnost kadra potrebnog za provođenje nastave limitira uvođenje određenoga jezika u osnovne škole.

To su vrlo kompleksna pitanja, vidljivo je da se njihova složenost proteže na nekoliko razina. Da se ne bi dogodio neprihvatljivi primat određenog jezika u odnosu prema drugima – u smislu da se samo jedan jezik uči sve više, a drugi se jezici uopće ne uče – valja razmotriti koji će se jezici i u kojem omjeru učiti. Nadalje, upitan je i redosljed uvođenja tih jezika u odgojno-obrazovni sustav, odnosno, odluka o tome s kojim će se stranim jezikom početi. Primjerice, autori *Zagrebačke rezolucije o višejezičnosti* polaze od toga da se u određivanju redosljeda učenja stranih jezika uzmu u obzir i politički, ekonomski, kulturni i društveni faktori. Konkretno se za Hrvatsku zbog njezina položaja kao srednjoeuropske i mediteranske zemlje predlaže da se učenje stranih jezika počne s onim jezicima koji su zbog svoje ekonomske, političke, kulturne i povijesne relevantnosti, kako regionalno, tako i u odnosu prema europskim integracijskim procesima, važni za Hrvatsku, a to su, prema autorima rezolucije, njemački, francuski, talijanski i španjolski jezik (detaljnije usp. www.kdv.hr/zagreber.htm).

Zaključna razmatranja

Na temelju navedenoga možemo zaključiti da i Hrvatskoj kao potencijalnoj budućoj članici Europske unije predstoji temeljito promišljanje i razvoj jezične politike, pri čemu će se morati uzeti u obzir prije navedene tendencije, a koje su i zabilježene u dosad provedenim istraživanjima višejezičnosti u Europi.⁶ Između ostalog valja istaknuti da prijelaz na višejezičnost ne znači automatski i kraj autohtonog jezika ili jezika manjine (primjećuje se da su u međuvremenu gotovo svi

⁶ U svrhu dobivanja jasne slike o pojedinim jezičnim zajednicama u Europi, po nalogu Europske komisije je 1992. počelo provođenje studije o regionalnim i manjinskim jezicima u zemljama članicama EU. 1996. objavljen je izvještaj s rezultatima, a studija je nadopunjena 2004. godine podacima koji se odnose na nove zemlje članice. Detaljnije usp. *Euromosaic-Studie, Regional- und Minderheitssprachen in den neuen Mitgliedsstaaten*, dostupno na: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/index_de.html

europski govornici manjinskih jezika postali višejezični), već mnogo više upućuje na to da se višejezičnost (u skladu s izvješćem *Euromosaic-studije*) češće smatra privrednim i poslovnim zahtjevom koji, ako se ispuni, omogućava lakši kontakt i pristup novim poslovnim ponudama uz pomoć kojih će se moći poboljšati životni standard. Višejezični govornik manjinskog jezika odbacuje svoj defenzivan stav prema drugim jezicima, prepoznaje šanse novoga višejezičnog europskog diskursa koji ga više ne sili (kao što je to bio slučaj prije) da prikrije ili čak odbaci svoj identitet kako bi se prilagodio »prestiznijim« jezicima. Jezici zemalja s manjim brojem stanovništva ovakvom europskom jezičnom politikom dobivaju na važnosti i itekako imaju svoje mjesto, prije svega u kulturi i odgojno-obrazovnom sustavu, međutim, valja naglasiti da upravo jezična politika određene zemlje mora voditi računa o ovim promišljanjima te omogućiti, kako učenje nekoliko stranih jezika, tako i kvalitetno učenje materinskog jezika te njegovu uporabu u različitim kontekstima, kako bi se vlastiti jezični i kulturni problemi mogli samostalno rješavati. Poticanje višejezičnosti za zemlje s manjim brojem stanovnika ne znači, dakle, ni u kom slučaju potiskivanje materinskog jezika, već, dapače, njegovo priznanje i, paralelno s tim, budući da u ujedinjenoj Europi višejezičnost postaje standard, prestanak davanja prednosti izvornim govornicima jezika zemalja s većim brojem stanovništva. Upravo stoga bi i hrvatska jezična politika trebala biti usustavljena te bi se, počevši od ranog učenja stranih jezika (već u vrtičkoj dobi) te u obvezatnom školstvu i dalje, trebalo argumentirano i planski uvoditi učenje određenih stranih jezika, i to ne samo za djecu materijalno bolje stojećih roditelja, već za cjelokupnu predškolsku i školsku populaciju.

Literatura

- Christ, Herbert (1980), *Fremdsprachenunterricht und Sprachenpolitik*, Stuttgart, Klett-Cotta.
- Christ, Herbert (1989), »Sprachenpolitische Perspektiven«, u: Bausch, Karl-Richard/Christ, Herbert/ Hüllen, W./ Krumm, Hans -Jürgen (ur.): *Handbuch. Fremdsprachenunterricht*, Tübingen, Francke, str. 100–105.
- Christ, Herbert (1991), *Fremdsprachenunterricht für das Jahr 2000: sprachpolitische Betrachtungen zum Lehren und Lernen fremder Sprachen*, Tübingen, Narr.
- Grin, Francois (1996), »The Economics of Language, Survey, Assesment and Prospects«, *International Journal of the Sociology of Language* 121, Berlin, str. 17–44.
- Hinskens, Frans/Kallen, Jeffrey/Taeldemann, Johan (2000). »Merging and Driffting Apart. Convergence and Divergence of Dialects Across Political Borders«, *International Journal of the Sociology of Language* 145, Berlin, str. 1–28.
- Kainz, Friedrich (1969), *Psychologie der Sprache*, Bd. 5, Stuttgart, Ferdinand Enke.
- Kloss, Heinz (1969), *Research possibilities on group bilingualism: A Report*, Quebec, International Center for Research on Bilingualism.
- Nelde, Peter H. (1996), »Multilinguismus und Multikulturalität – ein belgisches Modell für Europa?«, u: *Sprachpolitik und Interkulturalität* (ur. Jacob Kornbeck), Trier, Zentrum für Europäische Studien, str. 98–120.
- Nelde, Peter H./Rindler Schjerve, Rosita (ur.)(2001), *Minorities and Language Policy*, St. Augustin, DTV Premium.
- Robertson, Ronald (1995), »Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity«, u: Featherstone, Mike/Lash, Scott/Robertson, Ronald (ur.). *Global Modernities*, London, Thousand Oaks, New Delhi, Sage Publications.
- Rutke, Dorothea ur. (2002), *Europäische Mehrsprachigkeit: Analysen – Konzepte – Dokumente*. Aachen, Shaker Verlag.

Popis poveznica:

Projekt Euromosaic:

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/index_de.html

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_237.en.pdf

Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti:

www.kdv.hr/zagreber.htm

NEW MULTILINGUALISM AND LEARNING FOREIGN LANGUAGES AS PART OF LANGUAGE POLICY

Damir Velički

The paper discusses the concept of multilingualism and learning foreign languages as part of language policy. It highlights the importance of choosing a certain language, the accessibility of learning a certain language at school, as well as the way of language selection and range of the languages on offer. In Europe multilingualism has become standard. However, stimulating multilingualism in countries with a small population size does not mean repressing one's mother tongue. On the contrary, giving primacy to native speakers of languages spoken in countries with a large population size has been steadily decreasing.

The conclusion of the paper is that the language policy of the Republic of Croatia should be systematised, and that the implementation of both the choice and order of learning certain foreign languages should be conducted in an argued and planned fashion.

Key words: *multilingualism, foreign languages, glocalisation, language policy*